

H29-12
19

Жаң Мәрсе

ШЫПАС JÖRTÖD.

(Коміон дьсаыны мелбчан нга)

Номі нга ладан ін.
Сыктандія нга.
1922 нга.

Коми-3

4-120

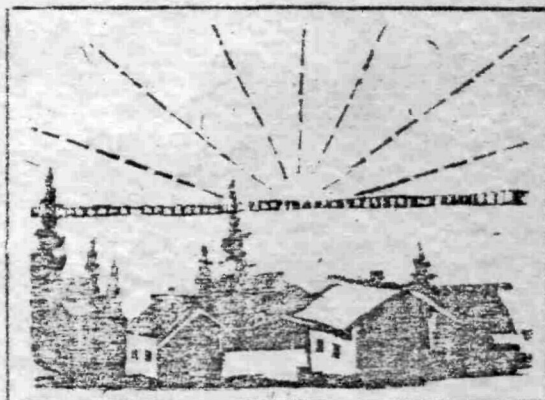
Жан Морос.

1922

Шыпас jöртöd.

Коміон
тыд-ыны велöчан
ыга.

№ 5724

Комі ыга лезан ін.

Сыктывдін кар.

1922 во.

Кызі велөдны „Шыпас жөртөд“-берти.

Кор велөдчыгас кужны кутасны сорнi терјөдлөны кывјас вьлө, кыв-кывјитөдјас вьлө (слог); кывјитөдјас да кывјас терјөдлөны шыјас вьлө, шыјассө өглаавлыны кывјитөдјасө да кывјө, сөкi поғө сөтавны „Шыпас жөртөд“.

Велөдыг шөктө вогтыны „Шыпас жөртөд“-лыг медвоғға лiстбоксө, индө мед вьлi вiғса гижөд вьлас, лыфдө: **шыр—шур-шар**. Сөсса шөктө шуны сiјөс велөдчыгаслы. Вiсталө мыј сiјө сөрныс лөс, жулө кымын кыв, кушөм кывјас. Сөсса бара вiғөдөны гижөд вьлө. Велөдыг вiсталө: шуим-пө кујим кыв, гижөма-пө кујим-жө. Вај-пө индөј-жө көнi гижөма **шыр**, көнi **шур**, көнi **шар**. Поғө шөктыны индыны кыз-гурө, оз дорвыв, Лыфдөј-пө вiғсө доғнас. Бара колө жуавны кушөм кыв гижөма воғ-вьлас (шыр). Сөсса шөктыны лөсыда вiғөдны кызі сiјөс гижөма да корны сiјө кывсө став лiстбок вьвсыс. Сiғ-жө колө корзавны **шур** сөсса **шар**. Колө жуасны кушөм шыјас кылөны сiјө кывјасас, көнi кушөм шыјас (гижөдыс мед пыр сiн воғаныс), кушөм өткоф шы-јас кылөны кывјасас, кушөм өткоф шыпасјас емөг сенi. Оз-ө кодкө вермы вiғтавны бөрја шыпассө кујимнан кывјыслыг, сөсса воғғасө. Оз-кө вiғтавны, велөдыг жуалө кушөм шы кылө **шыр** помас, **шур** помас, **шар** помас. Сiғ-кө-пө бөрја шыпасыс кујимнан кывјас кушөм? Сiғ-жө воғға шыпассө төдмаласны. Öнi сөсса төдөны кык шыпас: **р** да **ш**. Öтi урок сајын поғө төдмавны шөщ **у** да **а**. Велөдыг шөктө индыны (индөны желторјөн), сөсса жуалө, оз-ө-пө кодкө төд мыј тајө гижөма. дерт оз вiғтавны. Вiғөдлөј-пө мыј гижөма улас (**шур**). Оз-кө төдны, вiсталө, мi-пө сiјө кывсө лыфдылим-нын вьлi вiғсыс. Корғасны кывсө да шу-асны **шур**. Кудөм шыпасјас татыс төданны? Төдтөмыс көнi?—Шөр-ас.—Кызі сiјө кылө?—У. Сiғ-кө кызі лыфдыны вьлыс кывсө?—Ур. Кушөм шы бөрас, воғас? **у, р**. Коргөј **ур** лiстбан вьвсыс. Сiғ-жө төд-мавсө шыпас **а**. Корсөны **ар**. Сы бөрын лыфдөны (өтпырјөн) кывјас: ру: руа, руш, раш, шу. шуа, ура, ар, шыр, шур, шар. Вьлэ урок вьлын төдмалөны кујим шы шыпас: **о, н, ы**. Војдөр важсө мөдпөвсалөңы, лыфдөны мыј лыфдөма вөли, велөдыг жуасө, ес-ө вун төдмалөм шы-пасјас. Сөсса велөдыг индө **ар** да шуө сiјө кывсө. Шөктө шуны велөдчыгасөс, жуалө кымын шы сiјө кывјын, көд шыпас төдса, кушөм төдтөм, шөктө төдмасны ськөд. Бара лыфдөны ставөн **ер**. Сөсса велөдыг лыфдөдө воғө. Оз-кө некөд лыфды (өтпырјөн), шөктө вiғөдлыны: **шар**, шуө: абу-ө кыткө өткоф. Сы бөрын-кө оз шуны **шор**, лыфдө ачыс, сөсса лыфдөдө ставнысө. Корсөны **шор** став лiстбок вьвсыс. Лыф-дөны кывјас. **ош, шоша, руа, шор**. Воғө сiғ-жө төдмалөны шыпасјас: **н, да, ы**.

Бьд шыпас төдмалөм бөрын лыфдыны колө кывјас сiјө шы вьлас воғға төдмалөмјаскөд. Кор сiғим воғға шыпас төдмалөма лөс, колө лiстбок вьвсыс лыфдыны став гижөд дорвыв медвоғғысань медбөрөз.

Оз-кө кужны лыффыны кыз: колө пыр, ыстыны лыффым мед кыз ыло,
көдө өтү шыпасон сөмүн торжалө кылас. Нинэм ыло оз көз лыф-
фдыны быд шыпас торжалө-өн. лыбө кужюдлө-өн, тад: ш—ы—н—,
лыбө шшшыынны. Сы-форыэ буржык лоб велөбизе-кө лыффыс ачыс
өтпиржөн. Урок помын пофө гижны (рисунгавны) печат шыпасасөн
кыжас о, н, ы ыло. Мед вофда лыффысөм кутас бура мунны, колө жона
пөвсавны вофда листбок „Шыпас жөртөды“. уна лөв лыффыдыны быдөнөс,
гижөдыны (печат шыпасөн), јуасны кууала кызі бурө, сөзсө афчавны
вундалөм кыжас (рисунгчы печат шыпасөн), сөз мед корсалөны төдсө
кыжас, колө шунө кушөмкө кыз да мед корсөны сјјөс листбок куа.
Колө сөтчөз пөвсавны вофда листбоксө, медым кыты: адчасны елөд-
чыојас сөтчөс кыжас, кыжјитөдјас (слогјас), суатлыгөр лыффыны. Сөзсө
вөлізөтү пофө вофө мунны. А сөтчөз колө нөшта гижөдчы вофда ојым
шыпасөбө гижан ногнас. Гижөдөм ыло пофө шуктыны төратја урок.
Гижөдыны өнө сөмүн поснө пөлөс шыпасјас. Мед коккыд гижны ш сөзсө
к, у, р, о, а, ы. Кор науна велалыштам гижавны шыпасјас, колө гижөдыны
лыффысөм кыжас (Ставо-вофда листбанөн тырмас ноксыны 4—5 урок).

Мукөд шыпасјас төдмавө ставыс өтө ногөн. Велөдыз лыффы мед
вофда кысө төдмалан шыпас ыло. Сјјө кызыс төдмалөны шыјасөбө,
індөны ылы шы, сөзсө вјфөдөны кызі сјјө пасјасө.

Шыр шур-шар.

Шыр.

ур	ар	ор	нор	ныр
шур	шар	шор	нур	шыр
ру	ры	руш	ош	
руа	рыа	раш		

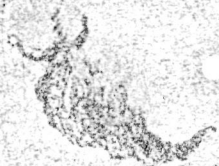
Ур.

шы	шу	шу шун	шын		
шыа	шуа	шу-шун	шыш		
он	ан	ун	но	на	ну
шон	уан	шун	нор	нар	нуа
Ан на	шыр ан	шу шун			
Ан-на	шыр-ан	шу-шун			

Ар-ын уи-а ур. Ур-а ар. Шыр шур-шар. Шор-ын шыр-ан. Ры шы-а. Ру-а шор. Ан-на шу-шун-а. Ры-нын-ын уи-а шыр.

Рр Шш Уу Аа Оо Нн Ыы.

Сс.

Ус.

ас	ус	са	су	сыр
рас	сус	сар	сур	сын

сын	он су	раш су
сын-ан	ош су-ас	рас сус
рас-са	шор-са	сос
рас шор	шыр ус	на-сос

Шор-ас он сун. Шун сур. Сар ас шы-ра. Раш
 Раш сын-ан. Сус сор-а рас. Рас-ын ун-а рос.

ММ.

ам	ум	шом	ма	му
рам	шум	ном	мам	мус

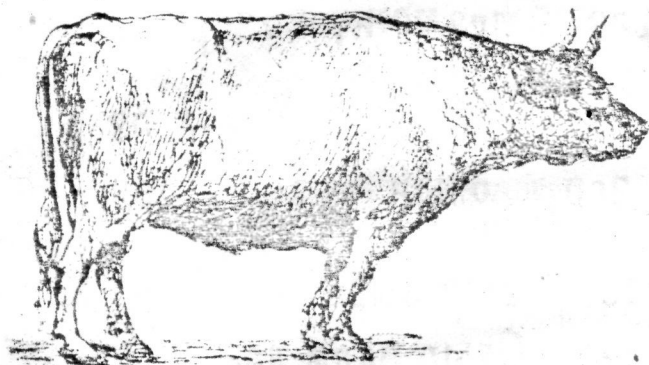
мун	мыр	мус-а	ум-а
мын	мыш	мун-а	ун-ма

нор-ма	ном-ыр	ном-сар
шыр-ма	шам-ыр	шыр-сам

рам ош	сур шом	ас му
рын-ыш мыш	сус мыр	мус-а

Мус-а ас му. Шом-а сур. Сур шом. Рын-ын-ын
 уна шыр. Рас шор. Шор-са мыр. Шор-ас он мун.
 Ас мам му-са. Ма-ша шу-шу-на. Ар-ын ун-а ур.
 Шом сор-а са. Рас-ын ун-а рос. Рын-ын мыш.

Оö.

öш.

ош

нöш

шу

шу-ö

рöм

Рöм-ан

ör

шör

ну

ну-ö

сöн

сöн-а.

Öш мун-ö шор-ö. Мёс нёр-ыс шөр-ын. Сын сун-ö шөр-ö. Шөр шөр-öм шыр-ам. Сын мун-ö шыр-өн. Рём-ан ну-ö ыр-өн. Мёс шыр. Шём-ёс. Мор-ёс. Ур-ыс ур-ёс ну-ö.

Лл.

лы

лыа

лыс

лым

лөм

лөс

мыл-а

шыл-а

ул-ын

ыл-ын

ул-ыс

ул-өс

мама-ныла

рам-а ола

сыл-а лы

сол-а сын

Ул-ыс нёр-ыс. Лөм он ну мыла-өн. Ул-ёс ул-ын шы-ла. Ру-а лун. Ыл-і му-ыи ол-ö. Сус ул-ыи ол-а. Лым ул-ыи шор. Мун-а лыс-ла. Лёс-ал-а нөн ывлаыи.

Зз.

оз.

оз	роз	лаз	за	зон
моз	раз	лез	зу	зор
зом	шор	азым	шом-а оз	
ызом	зор	озын	зор	роз
раш	раз	Зыр зыро зор.		
рам	зон	Озыр олом лор.		

Сылө зым-моз. Моза зым. Азым мөс. Рузум бша-
лө. Налби бзын ызын. Зом нөрыс. Зонлөн оз муу
нылыс.

Ее.

ем	ме	шен	зер	ме ола
нем	мел	шер	зерө	ме долала

Зера лун. Ен-на муу. Шөрөн зерө. Мешым муу-
ны ылө. Ез до мел. Мешам ем мел. Мешым оз долла
мездун. Немыс шемөс.

Кк.

кок

ак	сак	кок	ек	зык	нок
ок	рок	лок	сек	мык	кок

ку	кум	кыш	кык	кын	кыр
кук	куш	кыс	кы	кым	кыз

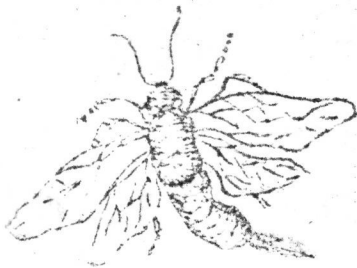
коз	ком	кор	кар	кун-сук
кос	кор	ком	кер	кон кук

кулсм	Макар	керка	кымор
куран	сакар	рака	кымос

ылын	коко	ку-ку
кыло	кок	ку-ку

Колдө школа. Кырныш ковалдө ракабе.

II.

Зі

із кі	ін	сі	мі	Міш
із-кі	іна	сім	зі	Мікул
номі	Кіро	Шер	інміс	
комын	керо	Шыр	кынміс	

Мі олам комі муш.
 Мян бын куран і коса.
 Мікул кул. Олом кусі.

Ізан уна. Ізкі ізіс. Мін кураліс. Кіро мушіс каро

Бб.

ыб	об	раб	ноб	зі	баба
лыб	коб	караб	нок	зіб	бобо

бі	бан	бок	бур	Шуо	обо
біа	бак	бор	бус	бобс-	бобо

Док бөр: он лыб. Бевар кунмје. Ебос менам бырі.
 Бі кусі. Зером бөрын бара кобас. Бус лебалю. Бо
 буд лебіс. Көмі муын ембур оз быр. Кабак абу
 плубо муна.

Гг.

Гоб.

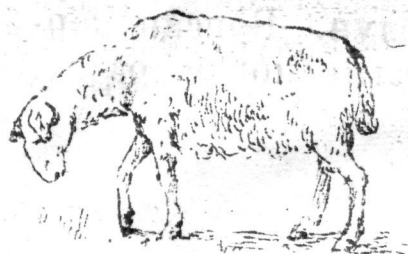
шог	рог	мыг	мег	лог	гы
мог	мог	быг	шег	гог	гым

гу	гуг	гар	гон	геб	гоз
гум	гаг	гор	гын	гез	гоб

гар	гыр	кага	гогор
гара	гырк	камга	быгор

Гынкөм көмала, дагуню гумгала. Гым гымалю, зер
 зерю. Габю гөрю. Гумла гөгөр гөграла. Керга кер
 гогнала.

ЖЖ.

Ыж.

ыж	уж	гїж	еж
гыж	гуж	гїжа	меж
мыж	бож	жан	жер
ныж	божа	жар	жеб

жуг	ежа	ожын	ежор
гуг	межа	божын	ужын

Жан морөс. Ежа му. Гажа гожом. Ын ежор. Ежом ешын. Жугалом олом. Гожом шорын кыс ызіс. Мурыс ежміс. Гаж гекміс. Ожын ныжміс. Мин Грїш ышміс. Мужік мыжміс. Колө кужны гїжны. Гїжом гожом кеклө бырлө. Уна геб олом жеб. Жебміс мїан гаж-лун.

Вв.

ов	ыв	ув	кыв	сыв
лов	ныв	кув	мыв	сов
са-ва	во	вом	вож	вон
Сава	вор	воз	вок	вын

Ув.	выв	вөр	віс.	важ	вуж
	вөв	вір	віж	вөж	вуг

вуз	вөж	важ	вомон	вылын
вез	вежан	важон	вомын	вөлон

Комі кыв. Жер вом. Вожа бѡжа варыш. Вына му
 вылѡ век воѡ. Ѳввѡ-ѡввѡ кагалы. Ва волан инѡ ва
 воас. Ежва вомѡн келѡ вѡв. Ежваным лажмѡ. Вѡр-
 кѡ ем ва оз быр. Вѡр миан озырлун. Ворсан кер-
 ка вунѡ: клубын гажыс уна. Озыр ногѡн оз до.
 Мѡ унаѡн, мѡ венам, мѡ вермам.

dd.

ip	öd	ad	vad
rip	möd	cad	nad
kod	byd	şyd	pyd
kyd	lyd	şyd	nyd

Gid.	zyd	med	da	dap	dom
	lyd	meda	dac	dop	dön

doz	di	dyş	dyk	deb	şonyd	şyd
dona	din	dyr	dyb	debyd	şoxdi	ban

Şyd da rok,—med bur вок. долыдлун. Миан
 динын быдмѡ быдса вѡр. дозмѡр шыд. Керка бер-
 дын сүѡд. Гид идрадам арын. давид дукѡса да шаб-
 ди дѡрѡма. Мезлун мед дона. Кодыр доп, сѡки дор-
 долыдлун да бур шуд колѡ дорны. дыш лун ме-
 бырѡ. Мианѡс ылѡдлѡны адѡн. kodi medö şedö
 ешлѡн шудыс мѡдас мѡдарѡ. Воас регыд шуда кад-
 ыс, бырас бѡрдѡм кынѡм-вѡсна да кынмѡм-вѡсна.

ЩЩ.

кыщ	кущ	ещ	щан	щын	щѡг	сущ
кѡщ	вущ	еща	щан	щыг	щѡш	сущѡк

Баца „кыц-кыц“. Вомкөң. Керка көңас. Щака шыдөн он пөт. Вөр сулалө щөм. Выдиги шувгө куц. Буцөм-кө шыи гожөмбөц. Шыгөе уца оз гөгөрво. Мижанлы щөщ щүкис. Олас дышөс щөгөңны. Ещас щөкмун шыиөн. Кыскав гідад вуц—кумыц оз до кун. Щанын шабди дөра. Воис ыцкандыр.

Пп.

щап	сөл	гөп	шөп	нөл	пі пу
зап	лөп	гөр	шөр	нөр	піпу

пуд	пуж	пар	пас	пэм	поз
пув	пур	паз	пос	пөн	пощ

поп	пыж	пыщ	пес	пез	пөн
пож	пыш	пыс	пез	поз	пук

Пон.

Буква — шыдөн пас, шынас. Пес кур кылалө. Шыгө шырө ва. Педөр понце ыб пощөс. Пемыд парма. Пу көрөдөма шлаөн. Быд пөс помын он лаца. Пармаын быдмө уца көдөс вөр. Пожөм пу вөр-ын быдмө пув. Шыи кыны панөма. Пондам ми бур-ног овны. Бур олөм панам. Мижан мижан помалас-ны. Мижан плаг—гөрд дөранас.

Тт.

от	ыт	ут	вөт
рот	рыт	гут	пөт

пөтка	өтар	гөтыр
өтка	мөдар	мөтыр

то	том	тыр	тыз
тош	тор	тыш	тув

Төв.

тун	туг	тар	тас	төб	те	tödsä	көрт	шөрт
туж	таг	тээ	таб	төв	тед	tödтөм	пөрт	норт

горт	нарта	талун	төрыт	турун	аттө
морт	сартас	төлын	турөб	туру	ытва

Тонө муно Онтөн. Төвныр кытис, бус лептис. Талун петис гажа шонди. Төрыт лунтыр зерис. Төлын тар лебалө котөрөн. Тулыс тар тургө. Ми олам ставөн өтув. Комі кар—Сыктывдин кар. Сөветө. колдө ыстыны мед бур мөртөс. Тырмас төдтөг овныкутам шынас төдны.

Чч.

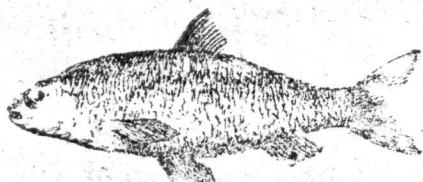
көч.

рач	мач	пач	көч	рөч
кач	гач	пөч	гөч	чур
роч	соч	віч	леч	чер
шоч	воча	міч	лечыд	чері

чір	чімі	чінас	черөд
чіг	чібө	течас	чарөм

чөм	чуж	чача	чад
чорыд	чаж	чаг	час

чөс	чуд	чур
чөд	чут	чуш

Чері.

Ме чері вөча, те рач өшөд. Кач сөчөн чері—чагөс-моз чілгі. Чожө чом дорын көч олөма. Вөча көчлы леч. Чукчі чөскө шедөма міча руч. Чөд вотігөн чужөм міча. Чаг чукөр чіпан разөдө. Комі морт вотчө. Вөр сотчө. Абу ічөт мыж. Печераын уна чімі чері. Кыв шуас—черөн шунас. Рөчөн віч, коміөн пі.

Кірілловіч--Кірі пі. Коди велөдчө--вылө выпөдчө,
бура овмөдчө.

ЖЖ.

Жыж.

уж	жаж	жыж	жек	жөм
ужа	жож	жын	жаг	зөм

көж	ыжыд
көщ	жужыд

Меді өтпас ыжыд лөб уж. Жіан „жив-жив“. Жөм-
далан вөв. Кымөр вужөр. Жек пукавны, жаж пук-
тавны. Жужыд парма лөзалө. Гач пужіс, шор вужіс.
Куц вужөртас—шонді бердас. Жөм бужөдын жыж
кар. Ме бужөдын, те вужөдін. Ежва дорын гажөд-
чам, вужөдчан уж ужалам. Озыр теныд уждас, прө-
цент боетас, уждас. Вазөн ыжалдіс коді уждіс,
өні ыжалө коді ужалө.

НН.

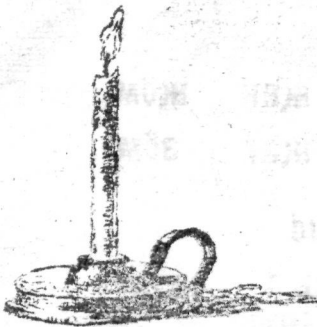
Кань.

ань	шань	пань	інь	ень
кань	чань	пінь	кінь	кень
монь	чунь	лөнь	шань	һань
жонь	рунь	вөнь	һань	һар

һор	һищ	һім	һур	һөв	һер	һига
һонь	һір	һум	һөр	һыв	һек	һина

Өшің вылын һар кань. Өһө һөв вөчө. Гежөд
иңкалөн шань ічмоңь. Нінкөмөн көмөдіс. Кыті вөһні
сет і орө. Һорөм һыв-пу бужөдын. Коди һань ужалө,
сылөн һем һужалө. Нөкөдлөн һинөм абу. Ен һаргы.

Ge.

Ge.

Вае	пае	тее	гуе	еіе	
дае	пөе	туе	еуе	сіе	
піе	кое	ео	гор	гурс	
пігт	когт	гон	гур	гу	
гун	губ-гав	гөм	Гем		
губ	губе-гыв	гөд	гөр		
гін	гег	гін	гөла	гера	вігөм
гінт	гегт	гін	гөлөм	герам	лыгөм

Кыкые віт — дае. даеые дае — ео. (оые ео — еурс. Сөкыд вігөм. Сөлөмшөр. Тасті тыр еөла. Став олөм мїжан өөкыд уқ да өір курыд өінва. Сорөі вьлө өуе, уқ вьлө саятөм. Сура-тоша мужік лөсыда ы-гаөн нөкөө. Бөміө кутчые, рөчые еп еповтчы. Уқчые ен пыкые. Көе вьлын кісөө вір, тані кісөө пөе да өінва. Вөлі-пө ескө Гемө да көсөө. Сїла үеі. Степ-ан кувөіс. Васөө вїеө. Ачым пөрые, нөмөа нөкөа. пөтлун көрөа, өөлөм көста. өінва кіста. Відчые шеж вісөмые. Упа вөса көе-вөсна мї щыгөө. көмтөмөө, пастөмөө. Өні ыкөкөд ез ло керые, ставыс лоі керые. Регыд ыкөкөд оз ло озыр, ставыс лөө озыр.

Лл.

Пель.

уль	чуль	куль	оль	шоль	мыль	быль	
дуль	нуль	ноль	һоль	моль	мыльн	збыль	
гөль	пель	зіль	тіль	чалъ	лі	ляз	ляб
пөль	желъ	кіль	өіль	шалъ	ліа	ляс	ляк

Нол дас—не ламын. Ышкө лова, турун лажө.
 Кыре кулам, ми малам. Школник колөма нигасө.
 Луки-буки колмалис. Калук лугасө локыс.

Ме колтыса,
 те колтысан.

Мык вылыс летчы.
 Локлы ен сетчы.

Кор ти вөли корасад,
 сек ми вөли керасам.
 Вылун—зилун.

Усан-кө—четчы.
 Летчыс летчө.
 Летчан „брең-брең“.

Ме да Г.аа колхоз килтам.
 Пөлөн ем пөлөн шуыс.
 Вөла петис гөмлы.
 Выл овмөдчыс пыр гөл.
 Ми вылыс овмөдчам.
 Буш вылө петим сотчөм-бөрын.
 Ставсө колө лужки вылыс лөсөдны.

Зз.

Кіз.

аз	уз	суз	-кыз	пыз	төз	виз
раз	руз	куз	лыз	лыз	вөз	өиз
кыз	сез	зеп	гил-гол	шузөм		
низ	сегга	зепта	зил-зол	шызөм		

Зепта азам. Со куз-коз, сен суз-поз. Аза шыл
 наалам, көн сурө узалам. Меным биз-өзім арөс.
 Сузыс повзөма.

Гожөм пыжөн,
 төлын лыжөн.
 Вөлөганым пыза пув.

Төвзис да сездис.
 Сиз-өиздө.
 Изки өиздөны.

Гэва вожын. Увваын, ем нери. Золөдис сувчөж,
 сегга качали вөз. Гым гымыштас,—өшиң зила-зо-
 ла кылыштас.

С.С.

Сод.

бад	гад	дод	Пед
сад	дад	Под	Бед

Род	дад	дод
чуд	дан	лод

Бад-пу бед. Аттö дiгö.
 Суд-а бед-а. Лог нудель.
 Сираа дөгөд-пыд-дi.
 Денга уна, а те венган.

Куц-од еера, варыш-код борда.
 Род да Под дад-ын сы-те-сад.
 Педö дад дад бад-далö.

Т.Т.

бт	Зөт	төс	теш	Кага	туны	аттö
зат	шөт	төт	т'т	нууу	сунис	аттö

Аттö, дөмд. Агөб. Кага ветлис баемс ордö ту-
 нила. Т'т багтöм мамтöм. Сар турö — кууу нурö. Ва-
 дорын котралö товва. Тима нуис төс. Зөтөс төкөтö
 ез тувны. Ме! мортöс нарейтöм моргөн ез вöv.

Кыз.

З.З.

из	воз	лöz	ныз	муз	роз
виз	соз	нöz	муз	шоз	зол
зор	зир	зуг	изас	нозуб	
зор	зирнь	зурын	пизос	розуб	

зозөг Пөлö зор. золла Иван
 зориз Печö зөрö. золлааöö.

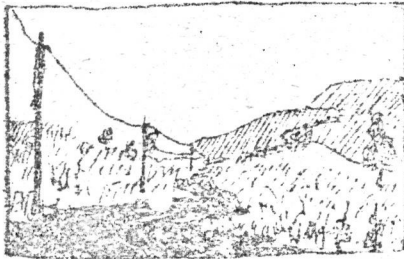
Козуб зирдалö.
 розуб нуллаöö.

ҶошвиҶа-кө морт,
оз ков сылы борд.
Кыңну вугыршаз.

ВоҶа-воҶ четчис,
виҶ выlö летчис.
КыҶи оз муз.

Музөм бөрын пывсан—зйк пыр небчас лысөм.
Гумла воҶын иҶас течас. ҶоҶог чукөр саригө лебәө.
Вөр пөтва көзыдые дым пышкө Ҷебсө.

Јј.

Туј.

aj	maj	oj	soj	moj	voj	doj
нај	пај	тој	рој	ној	вој	чој
туј	вөј	јај	јөг	јос	јөн	јем
выј	јөј	јаг	јог	јол	јен	јез
ју	јуж	јуь	јөр	јөг	јөв	ји
јум	југ	јур	јөн	јөз	јыв	јір

aj	og	ыv	ур	өзын	ем	кыс
јај	јог	јыв	јур	јөзын	јем	кыјс

Ведрa ваши вај м вајун. Ајө јагын кыјө-вијө.
Ты тывјөн тывјыштим. Тывјө шеді јогын. Југыд
јуын јежыд чері тувјалө. Синваөн ојдөма му пом-
төг. Кушөмкө јен-пө тај виҶис вөјөмые. Јогер Јавов
вөлі зорөд јөр тункалө. Суге мортыд слөјмис өөјө
пыжөн вөјан инад петны. Кытчөз ми поп бердые ог
леҶысөј да јероплавө ог кутчисөј, сетчөз ми муыс
ег кыштылөј, сетчөз ми рај ог адзылөј.

Шыпасјас.

Аа, Бб, Вв, Гг, dd, dd, Ее,
 Жж, Жж, Зз, Зз, Зз, Іі, Јј,
 Кк, Лл, Лл, Мм, Нн, Нн,
 Оо, Пп, Рр, Сс, Сс, Тт, Тт,
 Уу, Чч, Шш, Щщ, Ыы, öö.

Лыдпасјас.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0.

Вістасјас.

ПӨРЫГ МОРТ.

Ылі ворые пөрые морт вайома сус ну да
 садітө сјіос керка воџас. Сылы шүдны: „Мыла-пө
 те пөчыё-немө садітчан? Кольыд-өд татчө дыр-на
 оз во і теныд сус: кольсө сојны оз-жө-нын сурды-а“.
 Пөрыевид і шүд: „Меным-кө оз сур, мукөд сојасны.“

Коді воџө олөм-ылые оз төждые, сылы морт
 ымеө оз туј новлыны.

КОРӨГ.

Оліс-выліс крестанін. Сылөн вөлі уна пі. Піжан оз вөлі лосавны: пыр налөн вөлі зык да вен, Һинөм налөн оз артмы.

Отчид батыс коріс ставнысө, пунктис ныр улас корөс, сесса шуө: „Чегөј тајө корөсө!“ Ставныс кутчелісны корөс дінө. Чегісны, чегісны, һекөд ез вермы чегны.

Ај бөстис корөсө да көртөдсө разіс. Сесса кутіс чегјавны һөрјассө өтїкаөн. Піжан шуөны: „Таз-тө ферт верман! Өтїканад-өд і зөла кага чегјалас.“ Пөрыс налы шуө воча: „Тажө һөрјасыс да ті зїк өткөдөс. Кытчөз кутанныд мөда-мөд бердө кутчелісны, һекор Һинөм тіжанөс оз вермы. Кутанныд-кө увгыны да дугданныд мөда-мөд вест сулавны, мыј вөлі һөрјаскөд, тіжанкөд сїјө-жө лоө. Өтүвтчөм һөмыс вын!

УНА-Ө МУ КОЛӨ МОРТЛЫ.

Өтїк грездын овліс мужік. Сылөн ембур вөлі уна, быдтор тырмө. Морт вөлі колыс. Аслас муыс сылы еща, колө унжык. Кывліс мужікыд сїјө: көн-кө башкірјас-пө вөртөм інын дөнтөг вузавлөны му. Сїјө муніс башкірјас дінө.

Башкірјас шуөны: сетам-пө мї сурс шажтыс му мыјда те верман подөн кыщөвтны шонді петөмеан шонді летчытөз. Он-кө-пө үд-їт кыщөвтны, воөдчыны кад кежлө, фенгаыд-пө колө мїжанлы, да і муыс теф оз ло“. Мужік кі орөдіс һакөд.

Асывозын, шондіөз, петісны башкірјас мужіккөд етөп вылө. Кадісны мылк вылө. Пунктис мужік шапкаас сурс шажт. Муртса шонді тыдөвтчис јентас сажсан, мужік вөрзөдчис тужө. Ыжыда бөстис мүсө кыщ пө. Мужік дунтыр муніс сувтлытөг. Муніг-мозыс пыр пасјаліс. Кор сїјө бергөдчис мылклар —рыг

-һин вөлі. Сек мужік каҗали: шонди летчытöз-пö-
ог-һин уҗит воны мылкјöзыс.

Шыбытис сјö киеыс зыр да мыј выныс кутис
вотöртны. Шонди воис јентас вестö. Мужік веекыд-
а-һин пöдö, а пыр öдöптö.

Муртса шонди сајали, мужік воис мылк вылö да
уҗи шапка вылас...

„Молодеч!“ горзöвы башкјрас: „Муыд тенад,
бост.“

Виҗöдлисны-кö—мужік кулöма.

КОДИ-НÖ СІҖÖ СЕЩÖМЫС?

Кор меным һинöм керны, кор меным гажтöм ов-
ны, кор ас гөгөр быдтор мустöм—ме бoста сјöс.

Кор мем колö севалыштны, јöз гажөн гажöд-
чыштны, јöз сінваөн бөрдыштны,—ме пукса сы дi-
нö. Кор меным колö кывзыштны ыжыд вежöра да
бур мывкыда мортöс, кор меным колö вылтор тöд-
ны, кор меным колö коланторјö велöдчыны—ме муна
сы дiнö. Сы дiнö ме інаса, сыкöд меным гажа, сјö
меным муса.

Сыкöд ме севавла, гажа олöм ола, сінваөн бөр-
а; тöдтöм тор вiеталö, бур-вылö тудалö, коланö
велöдö

Сы дiнö пыр ем туж, öзöс воеса, сјö оз дöзмы.
Ола ме гажтöм інын, кöчыд інын, сінвоз тыдов
векыд... Бoстас тенö сјö борда пемöс-моз, кыпöд-
ас вылö, новлöдлас-леблöдлас став му чужöм выв-
тыс. Лептылас тенö жужыд гөрајасвылö, став сiк-
аса кымөрјасöз, паскыд јујас вомөн, помтöм морö
вомөн вујлöдлас, нөбöдлас тенö тöдтöм „саріғö“.

Сујлас сјö тенö қонвiҗаөн морö пыдöсöз, пыдö
му пыцкö.

Петкöдлас теныд ігырыс јуыд карјас, көні кер-
кајас кымөр судаөе, көні лун і вој јöзыс жуö пыр.

Адзылам щощ быдеама јозеб: ебдсө, вјжсө, гөрд-
овсө і лөзовсө, фівө-код эвер-пөткасө, мути-код
чері-гагјасө. Көрт тужөн да паракөдөн кыңзі вет-
лөдла ськөд лебалаң мащнаөн, ва-щыцгі ветлаң
пыжөн.¹²

Віеталас сјјө меным, көні кущөм јөз кыңзі олө,
көні кыңзі ужалөны, кыном-пөг перјөны, гажөдчөны,
шөгөһны, морта-морт кост олөны, көні кущөм за-
кон, кущөм права. Віеталас, кыңзі важеаң өнөң јөз
өвлөмаөе, кыңзі јөзјаслөн олөмыс өтарө вежеөма, өні-
јаөң воөма, да кущөм олөм палөн лөө воө. Віетал-
ас, ыкыд-ө шөнді да төлыс, уна-ө наөң верст,
ылын-ө козувјас, важөн-ө му пукөма, дыр-ө-һын
мортыс сен олө. Став фівөсө петкөдлас, быдтор-
јылыс віеталас, да сјјө еща-на. Сјјө велөдас, кыңзі
асыным олөмнымөс бура олөм выјөң воштыны. Сы-
лыс-кө кывзан да сы ногөн-кө вөчан, сјзі і лөө.
Ставсө, мыј код коркө төдліс, код коркө вөчны куж-
ліс, кытчө-мыј код велавлі му ылын морт лөөмеа-
һыс өнөң — ставсө сјјө төдө, быдторјө вермө велөдны,
быдлаө кужө туждыны...

Коді-нө сјјө коді?—Ҡыга.

Өні те велалін лыс-ыены, боет сјјөс, другө, ен
торјөдчыв ськөд ујчтөм кадө, коре сјјөс, ськөд сјј-
өс, коре сјјөс төдысжык јөзлыс.